

SPOTKANIE ZESPOŁU TEORII WYCHOWANIA KOMITETU NAUK PEDAGOGICZNY POLSKIEJ AKADEMII NAUK (Warszawa, 4 listopada 2013 r.)

Tym razem członkowie działającego przy Komitecie Nauk Pedagogicznych (KNP) Polskiej Akademii Nauk (PAN) Zespołu Teorii Wychowania (ZTW) na miejsce swojego dorocznego spotkania wybrali Wydział Nauk Pedagogicznych (WNP) Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW). W zebraniu uczestniczyło dwadzieścia osiem osób, które reprezentowały ośrodki naukowe z całej Polski.

W imieniu organizatorów wszystkich przybyłych, a w szczególności J.M. Rektora UKSW – ks. Stanisława Dziekońskiego, przewodniczącego ZTW KNP PAN – Bogusława Śliwerskiego i dziekana WNP UKSW – Jadwigę Kuczyńską-Kwapisz, powitał Stanisław Chrobak. Następnie słowa pozdrowienia do zebranych skierował J.M. Rektor. Wyraził on zadowolenie z tego, że ZTW wybrał na miejsce obrad naszą Uczelnię i życzył zgromadzonym owocnej debaty nad problemami pedagogiki. Do tych życzeń dołączyła się również dziekan WNP, która podkreśliła potrzebę podejmowania działań na rzecz konsolidacji środowiska pedagogów – zarówno praktyków, jak i teoretyków – w obliczu zmian w edukacji, wprowadzanych na różnych poziomach. Po niej głos zabrał B. Śliwerski, który najpierw podziękował władzom UKSW i WNP za gościnne otwarcie swoich progów, a następnie zrelacjonował pracę KNP PAN w dobiegającym końca roku kalendarzowym.

B. Śliwerski zwrócił uwagę na trudności towarzyszące działalności kierowanego przez niego komitetu. Do tych trudności zaliczył m.in. wakaty powstałe na stanowiskach przewodniczących Zespołu Pedagogiki Ogólnej i Zespołu Pedagogiki Wczesnoszkolnej. Za główny powód tej sytuacji mówca uznał społeczny charakter tej aktywności.

W dalszej części swojego wystąpienia B. Śliwerski scharakteryzował jako wysoce niekorzystną atmosferę otaczającą KNP PAN. Ta ocena odnosi się zarówno do nastawienia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jak i mass mediów. W tych ostatnich zauważa się wyraźnie deprecjonowanie pedagogiki jako dziedziny wiedzy i kierunku studiów. W związku z tym przewodniczący KNP PAN podkreślił inicjatywy podejmowane w celu podniesienia prestiżu naukowego pedagogiki. Zaliczył do nich m.in.: zorganizowanie wraz z Komitetem Prognoz „Polska 2000 Plus” ogólnopolskiej konferencji naukowej „Edukacja w Polsce: diagnoza, modele, progno-

zy”, która odbyła się w Warszawie w dniu 23 stycznia 2013 r., opracowanie merytorycznych kryteriów oceny czasopism, otoczenie patronatem KNP PAN periodyków naukowych z zakresu nauk o wychowaniu, zainicjowanie serii autorskich podręczników akademickich „Pedagogika Nauce i Praktyce” i serii zatytułowanej „Pałace Problemy Edukacji i Pedagogiki”, zorganizowanie na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu debaty poświęconej specyfice metodologicznej badań edukacyjnych. Za kwestie problematyczne mówca uznał m.in. całkowicie arbitralnie przyporządkowanie pedagogiki do nauk społecznych i wprowadzenie funkcji promotora pomocniczego w przewodach doktorskich. Wybiegając myślą w przyszłość, B. Śliwowski zapowiedział zorganizowanie konferencji naukowej poświęconej klasyce polskiej pedagogiki Bogdanowi Suchodolskiemu oraz ogólnopolskiego spotkania dziekanów wydziałów pedagogicznych, wspólnych posiedzeń KNP i Komitetu Nauk Socjologicznych oraz Komitetu Nauk Psychologicznych PAN.

Druga część spotkania ZTW była przeznaczona na prezentację dwóch referatów i dyskusję nad nimi. Jako pierwszy wystąpił ks. dr hab. Paweł Prüfer, który zaprezentował temat „Socjalizacja i wychowanie z perspektywy socjologii refleksyjnej”. Referent krytycznie odniósł się do niektórych mitów pokutujących do dziś w świadomości socjologów. Zaliczył do nich m.in. przekonanie o tym, że socjologia jest nauką wolną od wartościowania, czy też preferowanie w analizach podejścia scjentyistycznego. Zadaniem tych mitów jest rzekome gwarantowanie spójności socjologii jako nauki. W kolejnym kroku prelegent rozważał możliwość wyodrębnienia w akcie refleksji stałych elementów, które zapewniłyby wspomnianą powyżej spójność. Ks. P. Prüfer przekonywał, że kategoria refleksji nie jest subiektywna, lecz zmusza badacza do zachowania postawy merytorycznej obiektywności. Konkludując, mówca odniósł się do związku socjologii refleksyjnej z problemami pedagogicznymi. Jego zdaniem tak jak badaczem zjawisk socjologicznych nie powinna kierować wiara we własne moce „cudotwórcze”, tak samo wychowawca powinien być świadomy granic swoich oddziaływań. Zarówno u jednego, jak i u drugiego nie da się oddzielić życia osobistego od pracy zawodowej. To zaś skłania do tego, aby postulować otwartą postawę zarówno w odniesieniu do działalności socjologa, jak i pedagoga.

Po przerwie z referatem na temat „Etyczny wymiar badań dzieci /i z dziećmi” wystąpiły dr hab. Hanna Kędzierska i dr Kamila Zdanowicz-Kucharczyk z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. H. Kędzierska wymieniła dylematy moralne, jakie jej zdaniem nieuchronnie powstają podczas badań pedagogicznych, których uczestnikami są dzieci. Referentka zaproponowała, żeby, po pierwsze, nigdy nie badać dzieci bez ich partycypacji i po drugie, nie traktować ich jako przedmiotu badań, lecz zawsze jako podmiot. Te dwie zasady mówczynie prześledziła w odniesieniu do czterech problemów: (1) uzyskanie zgody na udział w badaniach, (2) głębokość kontaktu między badaczem a dzieckiem, (3) obchodzenie się z „niewygodnymi” informacjami i (4) interpretacja danych jakościowych. Po niej głos zabrała K. Zda-

nowicz-Kucharczyk, która doświadczeniami zdobytymi podczas realizacji projektu badawczego przeprowadzonego z dziećmi ulicy zilustrowała rozważania teoretyczne przedmówcy.

Po tych dwóch prezentacjach odbyła się dyskusja, w której głos zabrali m.in.: Jerzy Stochmiałek, Jarosław Michalski, Witold Starnawski, Alina Wróbel, Barbara Galas i B. Śliwerski. Pod koniec tej dyskusji jedna z uczestniczek, A. Wróbel, zgłosiła propozycję uchwalenia przez ZTW wspólnego problemu badawczego. Tym problemem była kwestia tego, czy współczesne wychowanie powinno uczyć rozumienia czy też kolonizować. Jako tło swojej propozycji autorka wskazała marginalizowanie, a nawet świadome odrzucanie wychowania z zakresu szeroko rozumianej edukacji. Zdaniem A. Wróbel na naszych oczach dokonuje się nie tylko deprecjacja wychowania, lecz – co gorsza – natarczywie propagowane jest jego przeciwieństwo. Jako szczegółowe zagadnienia badawcze pomysłodawczyni wymieniła:

- teoretyczne podstawy działalności wychowawczej i jej konsekwencje,
- praktyczną kolonizację wychowania przez socjalizację,
- redukcję wychowawców do edukatorów i usługodawców,
- traktowanie edukacji jako instrumentu w rękach MEN,
- ekonomiczne zawłaszczenie edukacji przez neoliberalizm,
- problem szkoły jako instytucji usługowej i dyrektora jako menadżera oświaty,
- relacje interpersonalne: usługodawca i usługobiorca czy wychowawca i wychowanek.

Na zakończenie spotkania B. Śliwerski poinformował, że w związku przeciążeniem obowiązkami akademickimi, aktywnością przewodniczącego KNP PAN i powierzeniem mu w ostatnim czasie przewodniczenia Sekcji Nauk Humanistycznych i Społecznych Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych prosi o to, aby funkcję przewodniczącego ZTW KNP PAN na ostatni rok kadencji objął Mirosław Kowalski. Kandydatura została przyjęta z aprobatą przez wszystkich zebranych.

Dariusz Stępkowski
UKSW, Warszawa